

Advies

(A)2685

30 november 2023

Advies over het voorstel van herzien herstelplan van Elia Transmission Belgium NV met inbegrip van de lijsten van significante netgebruikers en significante netgebruikers met hoge prioriteit en de bijhorende maatregelen/voorwaarden

Artikel 259 en artikel 262, §1, tweede lid, van het koninklijk besluit van 22 april 2019 houdende een technisch reglement voor het beheer van het transmissienet van elektriciteit en de toegang ertoe

Niet-vertrouwelijke versie

INHOUDSOPGAVE

INHOUDSOPGAVE.....	2
INLEIDING	3
1. RECHTSGROND	4
1.1. Advies over het voorstel van herstelplan.....	4
1.2. Advies over de lijst van significante netgebruikers en de lijst van significante netgebruikers met hoge prioriteit en de bijhorende maatregelen/voorwaarden	5
2. ANTECEDENTEN.....	7
3. ANALYSE VAN HET VOORSTEL VAN herzien HERSTELPLAN, MET INBEGRIJ VAN DE LIJSTEN VAN SIGNIFICANTE NETGEBRUIKERS EN SIGNIFICANTE NETGEBRUIKERS MET HOGE PRIORITEIT EN DE BIJHORENDE MAATREGELEN/VOORWAARDEN	8
3.1. De voorafgaande raadpleging	8
3.2. Inhoudelijke opmerkingen bij het voorstel van herzien herstelplan	9
3.2.1. Autorisatiesignalen Elia voor aansluiting van PGMs aan het net.....	9
3.2.2. Aannames van het voorstel van herstelplan	10
3.2.3. Behoeften aan hersteldiensten	10
3.2.4. Spanningsherstel en marktherstel	12
3.2.5. Lijsten van significante netgebruikers en netgebruikers met hoge prioriteit en daaraan verbonden maatregelen/voorwaarden.....	13
3.2.6. Andere inhoudelijke opmerkingen.....	14
4. CONCLUSIE	17
BIJLAGE.....	19

INLEIDING

De COMMISSIE VOOR DE REGULERING VAN DE ELEKTRICITEIT EN HET GAS (CREG) ontving op 25 oktober 2023 een brief van de minister bevoegd voor energie dd. 24 oktober 2023 van dezelfde datum met verzoek om een advies te geven binnen een termijn van veertig kalenderdagen over de vertrouwelijke versies van:

- Het ontwerp van het herziene systeembeschermingsplan van transmissienetbeheerder Elia overeenkomstig artikel 261, §1, van het koninklijk besluit van 22 april 2019 houdende een technisch reglement voor het beheer van het transmissienet van elektriciteit en de toegang ertoe,
- Het ontwerp van het herziene herstelplan van transmissienetbeheerder Elia overeenkomstig artikel 262, §1, van het voornoemde koninklijk besluit, en
- De bijhorende herziene ontwerplijsten met significante netgebruikers (SNGs) en significante netgebruikers met hoge prioriteit (HPSNGs) conform artikel 259 van het voornoemde koninklijk besluit, alsook de verplichtingen die volgen uit de punten c) en d) van artikel 4, lid 2, van de verordening (EU) 2017/2196 van de Commissie van 24 november 2017 tot vaststelling van een netcode voor de noodtoestand en het herstel van het elektriciteitsnet.

De ontwerplijsten met significante netgebruikers (SNGs) en significante netgebruikers met hoge prioriteit (HPSNGs) maken deel uit van de vertrouwelijke versies van de genoemde ontwerpplannen.

Het betreft een actualisatie door Elia Transmission Belgium NV (hierna: Elia) van het huidige systeembeschermingsplan en herstelplan die werden goedgekeurd per ministerieel besluit van 19 december 2019 met de vraag naar een nieuwe versie ervan binnen een periode van twee jaar na de inwerkingtreding van dit besluit, later uiteindelijk verlengd tot vier jaar (via ministerieel besluit van 28 oktober 2022).

De minister van energie voegt volgende verduidelijking toe aan deze adviesvraag betreffende de grootste aanpassingen in deze voorstellen:

“De grootste modificaties in deze voorstellen zijn:

- 1. Het Low Frequency Demand Disconnection plan (LFDD): in dit plan, dat werd apart behandeld in een specifieke werkgroep en onderdeel vormt van het systeembeschermingsplan, wordt de aanpak bepaald om het automatisch afschakelplan in lijn te brengen met Europese verplichtingen rekening houdend met de snelle groei van decentrale productie van hernieuwbare energie. De details van het plan worden in bijlage opgenomen in het plan.*
- 2. Op vraag van de netbeheerder wordt gevraagd aan type B producenten (tussen 1 MW en 25 MW) om tijdens de herstelfase niet autonoom opnieuw aan te sluiten op het net. Deze producenten mogen dit enkel doen na bevestiging van Elia. Dit om het broos netherstel niet onnodig in gevaar te brengen.”*

Het directiecomité van de CREG heeft het hiernavolgende advies goedgekeurd tijdens zijn vergadering van 30 november 2023. Huidig advies heeft betrekking op het ontwerp van herzien herstelplan (ook voorstel van herzien herstelplan genoemd in dit advies), met inbegrip van de bijhorende ontwerplijsten van SNGs en HPSNGs en de bijhorende maatregelen/voorwaarden. Het ontwerp van herzien

systeembeschermingsplan, met inbegrip van de bijhorende ontwerplijsten van SNGs en HPSNGs maakt het voorwerp uit van een afzonderlijk advies¹.

Naast de inleiding bevat het advies drie delen. In het eerste deel onderzoekt de CREG de rechtsgrond voor het gevraagde advies. In het tweede deel onderzoekt de CREG het voorstel van herzien herstelplan en in het derde deel formuleert zij haar conclusie. De vertrouwelijke versie van het voorstel van herzien herstelplan is als bijlage toegevoegd aan dit advies.

1. RECHTSGROND

1.1. ADVIES OVER HET VOORSTEL VAN HERSTELPLAN

1. Met toepassing van artikel 4(5) van de verordening (EU) 2017/2196 van de Commissie van 24 november 2017 tot vaststelling van een netcode voor de noodtoestand en het herstel van het elektriciteitsnet (hierna: de Europese netcode E&R) stelt elke TSB, uiterlijk op 18 december 2018, de regulerende autoriteit of de door de lidstaat aangewezen instantie in kennis van het overeenkomstig artikel 11 uitgewerkte systeembeschermingsplan en het overeenkomstig artikel 23 uitgewerkte herstelplan, of ten minste van de volgende elementen van deze plannen:

- a) de doelstellingen van het systeembeschermingsplan en het herstelplan, met inbegrip van de te beheren fenomenen of op te lossen situaties;
- b) de voorwaarden voor de activering van de maatregelen van het systeembeschermingsplan en het herstelplan;
- c) de motivering van elke maatregel, met een beschrijving van hoe deze bijdraagt tot de verwezenlijking van de doelstellingen van het systeembeschermingsplan en het herstelplan, alsook de met de uitvoering van deze maatregelen belaste partij, en
- d) de op grond van de artikelen 11 en 23 vastgestelde termijnen voor de uitvoering van de maatregelen.

Met toepassing van artikel 23(1) van de Europese netcode E&R ontwerpt elke TSB uiterlijk op 18 december 2018 een herstelplan in overleg met relevante DSBs, SNGs, nationale regelgevende instanties of instanties bedoeld in artikel 4, lid 3, aangrenzende TSBs en de andere TSBs in die synchrone zone.

2. Artikel 262, §1, van het koninklijk besluit van 22 april 2019 houdende een technisch reglement voor het beheer van het transmissienet van elektriciteit en de toegang ertoe (hierna: het federaal technisch reglement²) luidt als volgt wat betreft het herstelplan:

¹ Advies (A)2684 van de CREG van 30 november 2023 over het voorstel van herzien systeembeschermingsplan van Elia System Operator NV met inbegrip van de lijsten van significante netgebruikers en significante netgebruikers met hoge prioriteit en de bijhorende maatregelen/voorwaarden

² De gedragscode van de CREG van 20 oktober 2022 is inmiddels, in uitvoering van artikel 11, §2, van de elektriciteitswet, in de plaats gekomen van het federaal technisch reglement wat betreft de bepalingen daarin aangaande de voorwaarden voor de aansluiting op en de toegang tot het transmissienet en van de methoden voor het berekenen of vastleggen van de voorwaarden inzake de verstrekking van ondersteunende diensten en de toegang tot de grensoverschrijdende infrastructuur, inclusief de procedures voor de toewijzing van capaciteit en congestiebeheer. Dit gebeurde naar aanleiding van het arrest van het Europese Hof van Justitie van 3 december 2020 waarbij België o.m. werd veroordeeld tot een niet-conforme omzetting van de Richtlijn 2009/72/EG van het Europees Parlement en de Raad van 13 juli 2009 betreffende gemeenschappelijke regels voor de interne markt voor elektriciteit en tot intrekking van Richtlijn 2003/54/EG, onder andere

“§ 1. Onverminderd artikel 23, lid 1 van de Europese netwerkcode E&R, maakt de transmissienetbeheerder uiterlijk op het tijdstip bedoeld in voornoemd artikel 23, lid 1, na raadpleging van de commissie en de Algemene Directie Energie, een voorstel van herstelplan voor het net over aan de minister.

Na advies van de commissie en van de Algemene Directie Crisiscentrum van de Federale Overheidsdienst Binnenlandse Zaken en in overleg met de ministers bevoegd voor Economie en Binnenlandse Zaken, keurt de minister het voorstel van herstelplan bedoeld in het eerste lid en de wijzigingen ervan goed of verzoekt de minister aan de transmissienetbeheerder om een nieuw en aangepast voorstel ter goedkeuring voor te leggen”.

3. De minister bevoegd voor energie heeft derhalve de bevoegdheid om op voorstel van de transmissienetbeheerder het herstelplan goed te keuren na het inwinnen van advies van de CREG en van de Algemene Directie Crisiscentrum van de FOD Binnenlandse Zaken en na het plegen van overleg daarover met de ministers bevoegd voor Economie en Binnenlandse Zaken.

1.2. ADVIES OVER DE LIJST VAN SIGNIFICANTE NETGEBRUIKERS EN DE LIJST VAN SIGNIFICANTE NETGEBRUIKERS MET HOGE PRIORITEIT EN DE BIJHORENDE MAATREGELEN/VOORWAARDEN

4. Met toepassing van artikel 4(2) van de Europese netcode E&R zal iedere TSB de desbetreffende regelgevende instantie in overeenstemming met artikel 37 van Richtlijn 2009/72/EG de volgende voorstellen ter goedkeuring voorleggen:

- a) de voorwaarden om op te treden als aanbieder van beschermingsdiensten op contractbasis, overeenkomstig lid 4;
- b) de voorwaarden om op te treden als aanbieder van hersteldiensten op contractbasis, overeenkomstig lid 4;
- c) de lijst van SNGs die verantwoordelijk zijn voor de toepassing op hun installaties van de maatregelen die voortvloeien uit de verplichte eisen bedoeld in Verordeningen (EU) 2016/631, (EU) 2016/1388 en (EU) 2016/1447 en/of nationale wetgeving, en een lijst van door die SNG's toe te passen maatregelen zoals bepaald door de TSB's in artikel 11, lid 4, onder c), en artikel 23, lid 4, onder c);
- d) de lijst van in artikel 11, lid 4, onder d), en artikel 23, lid 4, onder d), bedoelde significante netgebruikers met hoge prioriteit of de beginselen die voor de vaststelling daarvan worden toegepast, en de voorwaarden voor het ontkoppelen en reacteren van netgebruikers met hoge prioriteit, tenzij dit door de nationale wetgeving van lidstaten is bepaald;
- e) de overeenkomstig artikel 36, lid 1, opgestelde regels voor de opschorting en het herstel van marktactiviteiten;

wat betreft artikel 37, paragraaf 6, a) tot c), en paragraaf 9, van deze richtlijn. De elektriciteitswet werd in dit kader aangepast door middel van de wet van 21 juli 2021 (“tot wijziging van de wet van 29 april 1999 betreffende de organisatie van de elektriciteitsmarkt en tot wijziging van de wet van 12 april 1965 betreffende het vervoer van gasachtige producten en andere door middel van leidingen”) die onder meer de bevoegdheid geeft aan de CREG, per 1 september 2022, om een gedragscode vast te stellen. De CREG stelde deze gedragscode vast bij beslissing van 20 oktober 2022, www.creg.be.

Bij de voornoemde wet van 21 juli 2021 werd weliswaar de bevoegdheid van de Koning bevestigd om in het federaal technisch reglement bedoeld in artikel 11, §1, van de elektriciteitswet de bepalingen inzake voorafgaande goedkeuring van het systeembeschermingsplan, het herstelplan en het testplan, alsook de elementen die deze plannen moeten bevatten, onverminderd de elementen daarin op te nemen met toepassing van de Europese netwerkcode E&R vast te stellen. Deze plannen moeten, aldus artikel 11, §1, 8°, van de elektriciteitswet onder meer ook de methodologie voor de dimensionering van de behoeften aan systeembeschermingsdiensten en hersteldiensten, alsmede deze voor de bepaling van de middelen om aan deze behoeften te voldoen, bevatten.

- f) specifieke regels voor onbalansverrekening en verrekening van balanceringsenergie in het geval van opschorting van marktactiviteiten, overeenkomstig artikel 39, lid 1;
- g) het testplan, overeenkomstig artikel 43, lid 2.

5. Met toepassing van artikel 4(3) van de Europese netcode E&R kunnen de in artikel 4, lid 2, onder a) t/m d) en onder g), bedoelde voorstellen, indien een lidstaat dit zo heeft bepaald, ter goedkeuring worden voorgelegd aan een andere instantie dan de regelgevende instantie. Regelgevende instanties en overeenkomstig dit lid door de lidstaten aangewezen instanties nemen binnen zes maanden na de datum van indiening door de TSB een besluit over de in lid 2 bedoelde voorstellen.

6. De Koning heeft de bevoegdheid om de voorstellen bedoeld in artikel 4(2)(c), (d) en (g), van de Europese netcode E&R goed te keuren aan de Minister bevoegd voor energie toevertrouwd. Dit betreft *in concreto* het voorstel van lijst van significante netgebruikers en de door hen toe te passen maatregelen, het voorstel van lijst van significante netgebruikers met hoge prioriteit en de voorwaarden voor het ontkoppelen en reactiveren ervan, alsmede het voorstel van testplan.

Artikel 259 van het federaal technisch reglement bepaalt immers het volgende: *“Op voorstel van de transmissienetbeheerder en na advies van de commissie, keurt de minister de voorstellen goed die bedoeld zijn in artikel 4.2, c) en g), van de Europese netwerkcode E&R. Overeenkomstig artikel 4.2, d), van Europese netwerkcode E&R, legt de transmissienetbeheerder aan de minister een voorstel ter goedkeuring voor met een lijst van significante netgebruikers met hoge prioriteit waarbij dat voorstel het voorwerp uitmaakt van een beslissing van de minister bedoeld in artikel 261, § 1, tweede lid en in artikel 262, § 1, tweede lid, en waarbij de categorisering en classificatie op grond van prioriteit voorzien in artikel 261, § 6, wordt toegepast, die wordt geconcretiseerd in de vorm van een nominatieve lijst van entiteiten en indien nodig wordt aangevuld met categorieën of beginselen op grond waarvan voornoemde entiteiten worden ingedeeld en geïdentificeerd”*.

De minister bevoegd voor energie dient weliswaar het advies van de CREG in te winnen vooraleer de betrokken voorstellen van de transmissienetbeheerder goed te keuren. Op basis van de gecombineerde lezing van de artikelen 259 en 262, §1, tweede lid, van het federaal technisch reglement, zoals laatst gewijzigd bij koninklijk besluit van 13 juni 2021, is dit ook nog het geval wat betreft de voorstellen van de transmissienetbeheerder van aangepaste nominatieve lijsten met significante netgebruikers met hoge prioriteit.

7. Indien een TSB van mening is dat een wijziging van de documenten, goedgekeurd overeenkomstig lid 3, noodzakelijk is, dan zijn met toepassing van artikel 4(7) van de Europese netcode E&R de vereisten van de leden 2 tot en met 5 van toepassing op de voorgestelde wijziging. TSB's die een wijziging voorstellen, houden in voorkomend geval rekening met de legitieme verwachtingen van de eigenaars van elektriciteitsproductie-installaties, eigenaars van verbruikersinstallaties en andere betrokken partijen, op basis van de initieel gespecificeerde en overeengekomen eisen of methodologieën.

8. De lijst van significante netgebruikers en de lijst van significante netgebruikers met hoge prioriteit en de bijhorende maatregelen/voorwaarden dienen in het herstelplan te zijn opgenomen.

Het herstelplan bevat met toepassing van artikel 23(4) van de Europese netcode E&R immers met name de volgende elementen:

- a) een lijst van de maatregelen die de TSB moet toepassen op zijn installaties;
- b) een lijst van maatregelen die de DSB's moeten toepassen en van de DSB's die verantwoordelijk zijn voor de toepassing van die maatregelen op hun installaties;
- c) een lijst van de SNG's die verantwoordelijk zijn voor de toepassing op hun installaties van de maatregelen die voortvloeien uit de verplichte eisen die zijn vastgesteld in Verordening (EU) 2016/631, (EU) 2016/1388 en (EU) 2016/1447 of uit nationale wetgeving, en een lijst van door die SNG's toe te passen maatregelen;
- d) de lijst van significante netgebruikers met hoge prioriteit en de voorwaarden voor hun ontkoppeling en spanningsherstel;
- e) een lijst van onderstations die essentieel zijn voor de procedures van het herstelplan;
- f) het aantal vermogensbronnen in de regelzone van de TSB die nodig zijn om de spanning in zijn systeem te herstellen met een bottom-upspanningsherstelstrategie met black-startgeschiktheid, snelle hersynchronisatiegeschiktheid (door eigenbedrijfsituatie) en eilandbedrijfsgeschiktheid, en
- g) de toepassingstermijnen voor elke genoemde maatregel.

Het huidige advies over het voorstel van herzien herstelplan heeft derhalve ook betrekking op de lijst van significante netgebruikers en de lijst van significante netgebruikers met hoge prioriteit en de bijhorende maatregelen/voorwaarden als bedoeld in artikel 4(2)(c) en (d) van de Europese netcode E&R die in dit voorstel van herzien plan zijn opgenomen.

2. ANTECEDENTEN

9. De CREG gaf op 14 november 2019 haar advies (A)2023 over het voorstel van herstelplan van Elia met inbegrip van de lijsten van significante netgebruikers en significante netgebruikers met hoge prioriteit en de bijhorende maatregelen/voorwaarden³.

10. Het herstelplan werd voor de eerste maal door de minister goedgekeurd bij ministerieel besluit van 19 december 2019⁴.

11. Per ministerieel besluit van 17 september 2021⁵ wijzigde de minister de deadline voor Elia voor de daarin gevraagde herziening van het herstelplan van twee naar drie jaar. Per ministerieel besluit van 28 oktober 2022⁶ wijzigde de minister deze deadline van drie naar vier jaar.

³ www.creg.be

⁴ Ministerieel besluit van 19 december 2019 tot goedkeuring van het voorstel van systeembeschermingsplan en het voorstel van herstelplan overeenkomstig artikelen 261 en 262 van het koninklijk besluit van 22 april 2019 houdende een technisch reglement voor het beheer van het transmissienet van elektriciteit en de toegang ertoe, B.S. 7 januari 2020.

⁵ Ministerieel besluit van 17 september 2021 houdende wijziging van het ministerieel besluit van 19 december 2019 tot goedkeuring van het voorstel van systeembeschermingsplan en het voorstel van herstelplan overeenkomstig artikelen 261 en 262 van het koninklijk besluit van 22 april 2019 houdende een technisch reglement voor het beheer van het transmissienet van elektriciteit en de toegang ertoe, B.S. 24 september 2021.

⁶ Ministerieel besluit van 28 oktober 2022 houdende wijziging van het ministerieel besluit van 19 december 2019 tot goedkeuring van het voorstel van systeembeschermingsplan en het voorstel van herstelplan overeenkomstig

12. Bij ministeriële besluiten van 23 december 2020⁷, 18 mei 2021⁸, 17 februari 2022⁹ en 26 april 2023¹⁰ werden wijzigingen van de lijsten van significante netgebruikers met hoge prioriteit als onderdeel van het systeembeschermingsplan en van het herstelplan goedgekeurd door de minister telkens na advies van de CREG.

3. ANALYSE VAN HET VOORSTEL VAN HERZIEN HERSTELPLAN, MET INBEGRIIP VAN DE LIJSTEN VAN SIGNIFICANTE NETGEBRUIKERS EN SIGNIFICANTE NETGEBRUIKERS MET HOGE PRIORITEIT EN DE BIJHORENDE MAATREGELEN/VOORWAARDEN

13. In deel 3.2 van dit advies analyseert de CREG het voorstel van vertrouwelijk herstelplan dat als bijlage gevoegd is bij de brief van de minister bevoegd voor energie van 24 oktober 2023 in het licht van de Europese netcode E&R.

De CREG verwijst in deze context ook graag naar het advies (A)2684 van de CREG van 30 november 2023 over het voorstel van herzien systeembeschermingsplan van Elia Transmission Belgium NV, met inbegrip van de lijsten van significante netgebruikers en significante netgebruikers met hoge prioriteit en de bijhorende maatregelen/voorwaarden, waarop deze analyse van het voorstel van herzien herstelplan sterk aansluit.

3.1. DE VOORAFGAANDE RAADPLEGING

14. De toepassing van artikel 23(1) van de Europese netcode E&R houdt in dat Elia het voorstel van herstelplan ontwerpt in overleg met ("*in consultation with*" volgens de Engelse versie van de netcode) de distributiesysteembeheerders (hierna: DSBs), de SNGs, de CREG, de AD Energie van de FOD Economie, de aangrenzende transmissiesysteembeheerders (hierna: TSBs) en de andere TSBs van de synchrone zone continentaal Europa. Elia meldt in paragraaf 1 (inleiding) en paragraaf 2 (wettelijk kader) van het voorstel van herstelplan dat de opstelling van het plan is gebeurd in overleg met deze lijst van instanties. Elia meldt in haar verzoek aan de minister van energie tot goedkeuring van het herstelplan (dd. 6 oktober 2023) dat het ontwerp van herzien herstelplan geraadpleegd werd in de periode van 7 juli 2023 tot 7 september 2023. Een overzicht van de schriftelijke reacties, inclusief het commentaar van Elia hierop, werd door Elia toegevoegd in haar verzoek. De CREG verwelkomt deze werkwijze en transparantie maar stelt beperkte reacties vast van naburige TSBs en stelt zich de vraag of hieruit het bestaan van een internationale afstemming afgeleid kan worden, hetgeen van belang is voor een doeltreffend herstelplan (zie bv. de toepassing van de top-downherstelstrategie die beroep doet op naburige TSBs).

artikelen 261 en 62 van het koninklijk besluit van 22 april 2019 houdende een technisch reglement voor het beheer van het transmissienet van elektriciteit en de toegang ertoe 24 november 2022.

⁷ B.S. 13 januari 2021.

⁸ B.S. 26 mei 2021.

⁹ B.S. 15 maart 2022.

¹⁰ B.S. 5 mei 2023.

15. Elia meldt in paragraaf 1 van het ontwerp van herzien herstelplan dat om tegemoet te komen aan artikel 6(3) van de Europese netcode E&R Elia de nodige documenten aan Coreso (het regionale coördinatiecentrum) zal bezorgen voor de controle van de regionale samenhang van de maatregelen van het herstelplan. Elia vermeldt dat er op Europees niveau werd afgesproken tussen de TSBs dat de uitvoering van artikel 6(3) om de 5 jaar zou gebeuren en dat de volgende uitvoering eind 2023 zou opgestart worden. Elia geeft ook aan dat Coreso, binnen 3 maanden na het ontvangen van de documenten, een technisch rapport zal opstellen over de consistentie van de maatregelen. De CREG acht hets belangrijk te onderlijnen dat Elia momenteel niet kan verzekeren in het herstelplan dat er consistentie is met de overeenkomstige maatregelen in de plannen van de TSBs binnen zijn synchrone zone en de plannen van naburige TSBs van een andere synchrone zone zoals vereist in artikel 6(1) van de Europese netcode E&R.

3.2. INHOUDELIJKE OPMERKINGEN BIJ HET VOORSTEL VAN HERZIEN HERSTELPLAN

3.2.1. Autorisatiesignalen Elia voor aansluiting van PGMs aan het net

16. In de aanvraag tot advies van de minister van energie (dd. 24/10/2023) wordt de aandacht gevestigd op volgende aanpassing van het bestaande herstelplan die wordt gevraagd door Elia:

“Op vraag van de netbeheerder wordt gevraagd aan type B producenten (tussen 1 MW en 25 MW) om tijdens een herstelfase niet autonoom opnieuw aan te sluiten op het net. Deze producenten mogen dit enkel doen na bevestiging van Elia. Dit om een broos netherstel niet onnodig in gevaar te brengen.”

17. De CREG steunt deze vraag en de hiertoe uitgewerkte paragraaf 6.2.1 in het ontwerp van herzien herstelplan. Het is een verantwoordelijkheid van Elia om te waken over netstabiliteit en tijdens een herstel van het net behelst deze opdracht een sturing door Elia van zowel injecties als afnames van elektriciteit. In dit verband wenst de CREG de lijst van maatregelen en implementatiedeadlines in paragraaf 15 in het ontwerp van herzien herstelplan onder de aandacht brengen. Daar wordt in 15.1 door Elia aangegeven dat 5 jaar nodig is (na goedkeuring van het herzien herstelplan) voor de implementatie van autorisatiesignalen naar elektriciteitsproductie-eenheden van type B en van asynchrone energie-opslagfaciliteiten met een geïnstalleerd vermogen groter dan of gelijk aan 1 MW en kleiner dan 25 MW en voor de instructiesignalen naar de DSBs in het EMS. In paragraaf 15.3 wordt eenzelfde implementatietermijn vermeld voor de betreffende installaties in de distributienetten, dit met de toevoeging “voor zover het technisch mogelijk is”. Deze implementatietermijnen lijken lang maar de CREG heeft momenteel geen informatie om te beoordelen of deze termijn redelijk is en of er mogelijkheid bestaat voor een versnelde uitrol.

18. Aansluitend waardeert de CREG de transparantie omtrent de verschillende implementatietermijnen van maatregelen in paragraaf 15 maar stelt zich tegelijkertijd de vraag of deze termijnen niet afzonderlijk beoordeeld dienen te worden aangezien de beschikking over de maatregelen de slagkracht bepaalt van het herstelplan.

3.2.2. Aannames van het voorstel van herstelplan

19. Het is belangrijk om te onderlijnen dat het voorstel van herstelplan van Elia uitgaat van een relatief optimistisch herstelscenario waarbij 24 uur na de black-outtoestand ten minste 90% van de aansluitingen van het Elia-net met SNGs en DSBs opnieuw voorzien zijn van spanning (paragraaf 8.1 van het voorstel van herstelplan).

Elia vertrekt van volgende aannames: (i) er zijn geen netelementen beschadigd of onbeschikbaar ten gevolge van het(de) incident(en) dat(die) tot de black-out heeft (hebben) geleid, (ii) er is voldoende goed opgeleid personeel beschikbaar in de operationele controlecentra, (iii) de operatoren hebben een overzicht van de systeemtoestand via het SCADA-systeem en (iv) schakelen op afstand is mogelijk vanuit de controlecentra (paragrafen 1 en 8.2 van het voorstel van herzien herstelplan). Elia wijst er terecht op dat het mogelijk is dat één of meerdere van deze voorwaarden niet voldaan zijn. Verder stelt Elia dat de maatregelen van dit herzien herstelplan zijn opgesteld onverminderd andere noodmaatregelen die door Elia zullen worden toegepast in functie van de situatie om de crisis te beheren (paragraaf 1 van het voorstel van herzien herstelplan).

De CREG besluit hieruit dat het voorstel van herzien herstelplan een plan uitwerkt voor één scenario gedefinieerd op basis van voormelde uitgangspunt en vier aannames. De vraag die dan onmiddellijk rijst betreft de doelmatigheid van het herstelplan, en hiermee bijvoorbeeld de toereikendheid van de maatregelen, in alternatieve scenario's. Gezien de goedkeuringsvereiste van de minister van energie van het herstelplan, stelt zich dan de vraag in welke mate Elia volgens eigen goeddunken kan handelen indien het herstelparcours anders verloopt dan weerhouden in het herstelplan.

De CREG stelt zich de vraag of de vier aannames van Elia coherent zijn met de door Elia krachtens artikel 33 van de verordening (EU) 2017/1485 van de Commissie van 2 augustus 2017 tot vaststelling van richtsnoeren betreffende het beheer van elektriciteitstransmissiesystemen (hierna: SOGL) samen te stellen lijst van uitvalsituaties die leidt tot overschrijding van de operationele veiligheidsgrenzen van de TSB en met artikel 24(1) van SOGL. De CREG acht het belangrijk te onderlijnen dat het herstelplan beperkt is tot aannames die wel redelijkerwijze beheersbaar zijn door Elia.

In paragraaf 8.2 van het ontwerp van herstelplan stelt Elia dat indien niet voldaan is aan de vier aannames, er ad hoc oplossingen worden toegepast. In dat geval is het volgens Elia mogelijk dat moet worden afgeweken van de vooraf vastgestelde spanningsherstelprocedures. Elia richt dan gespecialiseerde crisiscellen in tijdens het netherstel om op afwijkende situaties naar best vermogen te kunnen reageren. Dit is voor de CREG een reden te meer, omdat het herstelplan onderworpen is aan de goedkeuring van de minister bevoegd voor energie, dat de beperking door Elia tot vier aannames moeilijk aanvaardbaar is en dat op de eerste plaats de aannames moeten herzien worden.

3.2.3. Behoeften aan hersteldiensten

20. In paragraaf 8.1.1. (tabel 2) wordt vermeld dat 5 productie-eenheden "black-start" nodig zijn voor het netherstel volgens een bottom-up scenario. In dezelfde paragraaf worden de 5 productie-eenheden vermeld die momenteel gecontracteerd zijn door Elia voor de levering van black-startdiensten (momenteel bestaan de gecontracteerde hersteldiensten uitsluitend uit black-startdiensten)¹¹. Er wordt vermeld dat de weergegeven lijst van zogenaamde gecontracteerde black-startcentrales kan worden aangepast op basis van het resultaat van een nieuwe aanbesteding van hersteldiensten die regelmatig wordt georganiseerd door Elia.

¹¹ Tabel 2 vermeldt naast de 5 nodige black-starteenheden dat er verder geen "eigenbedrijf" noch "eilandbedrijf" vermogensbronnen nodig zijn om de spanning in de regelzone van Elia te herstellen met een bottom-up spanningsherstelstrategie.

21. In paragraaf 1.2 levert Elia een situering van het herstelplan en de relatie met de hersteldiensten met inbegrip van een schema, hetgeen een toegevoegde verduidelijking is van het huidige herstelplan. Er wordt aangegeven dat Elia bij het opstellen van het herstelplan een inschatting maakt van de nodige en voldoende bijkomende hersteldiensten die het dient te contracteren om het herstelobjectief te kunnen realiseren. Met deze inschatting houdt Elia rekening met de beoogde geografische spreiding van de energiebronnen met black-start- en eilandbedrijfgeschiktheid. In paragraaf 1.2 wordt verder vermeld dat Elia vervolgens de aanbestedingsprocedures en de kenmerken van de hersteldienst bepaalt, waaronder de technische minimale voorwaarden waaraan een netgebruiker moet voldoen om de hersteldienst te mogen leveren. In paragraaf 1.2 wordt nog vermeld dat Elia tenslotte de algemene en bijzondere voorwaarden opstelt van de contractueel vastgelegde hersteldiensten, alsook de aanbestedingsprocedures en legt deze ter goedkeuring voor aan de CREG en dat:

- als de uitkomst van het aanbestedingsproces nieuwe hersteldiensten¹² oplevert, Elia het herstelplan dan dient aan te passen, zodat het ten allen tijden duidelijk is welke middelen ter beschikking zijn om het herstelplan uit te voeren;
- als Elia er niet in slaagt om voldoende hersteldiensten op vrijwillige basis via een of meerdere markt gebaseerde aanbestedingsprocessen te contracteren, Elia offertes kan verzoeken om de systeemveiligheid te waarborgen. Bovendien kan de CREG ook ex-ante in een rapport oordelen dat een aanbestedingsproces niet geschikt is en een derogatieregime voorzien.

22. Omtrent de bepaling van de behoeften aan black-startdiensten moet rekening worden gehouden met de volgende bepalingen:

Artikel 11, §1, tweede lid, 9°, van de elektriciteitswet bepaalt het volgende:

“Na overleg met de netbeheerder en na advies van de commissie, bepaalt de Koning in het technisch reglement, bedoeld in het eerste lid, minstens:

9° de bepalingen inzake voorafgaande goedkeuring van het systeembeschermingsplan, het herstelplan en het testplan, alsook de elementen die deze plannen moeten bevatten, onverminderd de elementen daarin op te nemen met toepassing van de Europese netwerkcodel E&R; deze plannen bevatten onder meer de methodologie voor de dimensionering van de behoeften aan systeembeschermingsdiensten en hersteldiensten, alsmede deze voor de bepaling van de middelen om aan deze behoeften te voldoen”. (eigen nadruk)

Artikel 225 van de gedragscode bepaalt: “De transmissienetbeheerder verwerft de benodigde hersteldiensten in overeenstemming met het herstelplan”.

Bovendien bepaalt de Europese netcode E&R in artikel 23, §4, f), wat volgt:

“4. Het herstelplan bevat met name de volgende elementen:

f) het aantal vermogensbronnen in de regelzone van de TSB die nodig zijn om de spanning in zijn systeem te herstellen met een bottom-upspanningsherstelstrategie met black-startgeschiktheid, snelle hersynchronisatiegeschiktheid (door eigenbedrijfsituatie) en eilandbedrijfgeschiktheid”.

De CREG begrijpt hieruit dat het herstelplan zowel de methodologie voor de bepaling van de omvang van de behoefte aan hersteldiensten moet bevatten en de methodologie voor de bepaling van de middelen om aan deze behoeften te voldoen als het aantal vermogensbronnen die nodig zijn met black-startgeschiktheid, snelle hersynchronisatiegeschiktheid (door eigenbedrijfsituatie) en eilandbedrijfgeschiktheid (d.w.z. de gekwantificeerde nood aan hersteldiensten ingevolge toepassing van de vastgestelde methodologie.

¹² De CREG begrijpt dat dit gaat om “black-startdiensten op nieuwe installaties en/of door nieuwe aanbieders”.

Elia vermeldt in paragraaf 1.2 van het voorstel van herzien herstelplan dat zij deze behoefte van de nodige en voldoende bijkomende hersteldiensten die het dient te contracteren om het herstelobjectief (opgenomen in het herstelplan) te kunnen realiseren inschat bij het opstellen van het herstelplan (op 5 eenheden, cf. paragraaf 8.1.1), maar een methodologie om de omvang van deze behoefte te bepalen, ontbreekt nog in het herstelplan.

De CREG is van mening dat het voorstel van herzien herstelplan reeds een aantal elementen bevat (bv. herstelobjectief waaronder beoogde hersteltijden, lijst en locatie van essentiële verbruikers (HPSNGs), infrastructuurtopologie en aannames van beschikbaarheid van netelementen zoals lijnen/kabels) voor Elia om de nodige black-startdiensten en bijhorende vereisten te begroten.

De CREG is echter van mening dat meer transparantie nodig is in het herstelplan over de methodologie voor de bepaling van deze nood aan black-startdiensten om te beantwoorden aan de wettelijke voorschriften en om de betrokken instanties zodoende ook een beter inzicht te geven in de noodzaak van het door Elia begrote aantal black-startdiensten. In dit verband zou onder meer een verduidelijking nodig zijn van de relatie tussen de benodigde black-startdiensten en de identificatie van (bijkomende) prioritaire netgebruikers (HPSNGs). Transparantie over de behoeftebepaling is ook nodig om te kunnen waken over de kostenefficiëntie van de hersteldiensten. In dit kader merkt de CREG op dat Elia in 2018 zelf een studie verrichtte naar de nood aan black-start diensten en toen uitkwam bij de nood aan 4 eenheden (geen 5)¹³.

In het kader van de eerstvolgende wijziging van het herstelplan acht de CREG het bijgevolg nodig om deze aspecten uit te werken, met het oog op de vaststelling in het herstelplan van een adequate methodologie voor het bepalen van de benodigde hersteldiensten.

23. Het voorgaande geeft aan dat de omvang van de behoefte aan hersteldiensten resulterend uit de methodologie bepaald in het herstelplan een input vormt bij de start van de aanbestedingsprocedure met het oog op het contracteren van de door Elia ingeschatte nodige black-startdiensten. Bovendien is het denkbaar dat het herstelplan moet herzien worden indien niet de initieel in het herstelplan gewenste middelen daadwerkelijk gecontracteerd kunnen worden. De CREG keurt de aanbestedingsprocedures en de type-overeenkomst voor hersteldiensten goed maar kan zich in dat kader niet uitspreken over het gewenste volume black-startdiensten. Bij de goedkeuring van het herstelplan kan de minister van energie zich daarentegen wel uitspreken over zowel de methodologie voor het bepalen van de omvang van de behoefte aan hersteldiensten, het aantal vermogensbronnen die nodig zijn, als de middelen om aan die behoefte te voldoen in overeenkomst met artikel 23, §4, f), van de Europese netcode E&R, artikel 11, §1, tweede lid, 9°, in fine, van de elektriciteitswet en artikel 225 van de gedragscode.

3.2.4. Spanningsherstel en marktherstel

24. Paragraaf 8 van het ontwerp van herzien herstelplan bespreekt de spanningsherstelprocedure die beoogt om het elektriciteitssysteem geleidelijk te herstellen en binnen 24 uur ten minste 90% van de aansluitingen van het Elia-net met SNGs en DSBs opnieuw van spanning te voorzien (hersteldoelstelling). Dit onder een reeks van uitgangspunten waaronder de beschikbaarheid van de gecontracteerde black-startdiensten.

In paragraaf 8.1.3. biedt Elia een toepasselijk schema (figuur 5) dat het spanningshersteltraject weergeeft om de hersteldoelstelling te bereiken. De aanvaarding van deze hersteldoelstelling inclusief

¹³ <https://www.elia.be/-/media/project/elia/elia-site/electricity-market-and-system---document-library/restoration-services---rsp-and-emergency-situations/2018/2018-study-report-on-the-review-of-the-black-start-ancillary-service---non-confidential-version.pdf>

de onderliggende aannames vormt de leidraad van het herstelplan voor de bepaling van de maatregelen en de begroting van de nodige middelen.

25. Elia biedt een belangrijk aandachtspunt in paragraaf 8.1.3. door te verduidelijken dat van zodra 90% van de aansluitingspunten met het Elia-net opnieuw onder spanning staan en daarbij de N-1 veiligheidsregel opnieuw kan worden toegepast op belangrijke netelementen en productie-eenheden, zonder de operationele veiligheidslimieten te overschrijden, Elia het geleidelijke herstel van de marktactiviteiten en de overgang van een “door de TSB gecontroleerde dispatching” naar een “door de markt geregeld dispatching” zal beginnen voor te bereiden. Dus naast het indicatief tijdspad van 24u voor spanningsherstel moet nog een tijdspad gerekend worden voor het opnieuw in werking stellen van de markt om opnieuw een normale marktwerking te bereiken en daadwerkelijk de “door de TSB gecontroleerde dispatching” volledig af te sluiten. Ook dit proces zal geleidelijk zijn en een doorlooptijd vereisen van een veelvoud van 24 uur waarin Elia sturing geeft. Zoals Elia vermeldt zal zij de elektriciteitsbeurzen informeren zodat zij biedingen en aanbiedingen binnen verschillende tijdsbestekken opnieuw kunnen verzamelen, orders matchen en zone-overschrijdende capaciteit opnieuw kunnen toewijzen. Dit zal aanleiding geven tot geplande uitwisselingen met naburige TSBs en tot geplande afname- en injectieprogramma’s op de verschillende toegangspunten. Elia vermeldt verder dat ongeveer een uur vóór de aanvang van de “door de markt geregelde dispatching” zij in samenwerking met de BRPs en de naburige TSBs stapsgewijs de overgang zal coördineren naar de door de markt bepaalde programma’s.

26. De Europese netcode E&R beperkt zich tot de operationele aspecten van spanningsherstel en behandelt niet het herstel van de marktwerking na het spanningsherstel. Echter kan worden opgeworpen dat de procedure voor marktherstel belangrijk is voor een efficiënte elektriciteitsvoorziening al was het maar om het herstellertarief zo kort mogelijk van toepassing te laten zijn en zo snel mogelijk de markt de energieprijz te laten bepalen¹⁴.

De CREG acht het nuttig dat Elia de gestarte bespreking van het marktherstel in paragraaf 8.1.3. verder uitwerkt in de volgende herziening van het herstelplan opdat de stappen en de doorlooptijden in beeld gebracht worden. Deze transparantie zal toelaten om het pad te beoordelen en eventuele gepaste acties te nemen om te remediëren waar nodig in het belang van een doeltreffend herstel, niet enkel operationeel maar ook van de markt.

3.2.5. Lijsten van significante netgebruikers en netgebruikers met hoge prioriteit en daaraan verbonden maatregelen/voorwaarden

27. Overeenkomstig artikel 23(4)(c) van de Europese netcode E&R bevat het ontwerp van herstelplan een lijst van de significante netgebruikers (SNG) die verantwoordelijk zijn voor de toepassing op hun installaties van de maatregelen die voortvloeien uit de verplichte eisen bedoeld in Verordeningen (EU) 2016/631, (EU) 2016/1388 en (EU) 2016/1447 en/of nationale wetgeving, en een lijst van door die SNGs toe te passen maatregelen. Daarnaast bevat het herstelplan met toepassing van artikel 23(4)(d) van de Europese netcode E&R een lijst van significante netgebruikers met hoge prioriteit (HPSNG) en de voorwaarden voor het ontkoppelen en reactiveren ervan. De Europese netcode E&R (artikel 4(2)(d)) laat weliswaar toe dat de lijst van HPSNGs en de voorwaarden voor het ontkoppelen en reactiveren ervan vastgesteld blijven in nationale wetgeving (en niet worden goedgekeurd op voorstel van de transmissiesysteembeheerder).

¹⁴ Het is nuttig te verwijzen naar de regels voor marktopschorting en marktherstel met de daarbij horende verrekeningsregels voor de energie tijdens de marktopschorting (CREG beslissing (B)2635 van 9 november 2023, www.creg.be). Een herstellertarief is van toepassing zolang de markt niet zelf de prijs kan bepalen op basis van vraag en aanbod.

28. Wat betreft de nominatieve samenstelling van de lijsten herhaalt de CREG graag haar eerder commentaar, vervat in haar advies (A)2330 van 21 januari 2022, advies (A)2215 van 18 maart 2021 en advies (A)2149 van 2 december 2020. Dit commentaar van de CREG bestaat erin dat het niet tot haar bevoegdheid of deskundigheid behoort om uitspraken te doen over de volledigheid en relevantie van deze nominatieve lijsten.

29. De CREG stelt zich wel de vraag of de granulariteit van de significante netgebruikers met hoge prioriteit kan verfijnd worden door enkel deze netgebruikers als eersten weer van spanning te voorzien en niet andere verbruikers die bv. op dezelfde lijnen/kabels zijn aangesloten. Het is de bedoeling om bij aanvang van het netherstel deze prioritaire netgebruikers (HPSNGs) verbruikers als eersten te voorzien van de beperkte beschikking over elektriciteit, overigens wordt hiervoor gerekend op de black-starteenheden, terwijl de omstandigheden nog héél precair zijn (bv. risico van hervallen in een black-out). Het spreekt voor zich dat, als andere netgebruikers ongewenst kunnen “meegenieten” van de spanning op de betrokken verbinding, dit ten koste gaat van een gecontroleerde sturing van het geleidelijke spanningsherstel. Hierbij aansluitend is het aangeraden om zeer omzichtig te werk te gaan bij de bepaling en eventuele uitbreiding van prioritaire netgebruikers (HPSNGs) omdat beslag wordt gelegd op de beperkte stroomproductie tijdens de start van het herstel en deze energie zo noodzakelijk is om bijkomende productie-eenheden weer te laten produceren en het hersteltraject verder te zetten. Die beginspanning is overigens afkomstig van back-startcentrales. Er is bijgevolg een rechtstreekse relatie tussen de definiëring van prioritaire netgebruikers (HPSNGs) en de locatie van deze prioritaire netgebruikers enerzijds, en de behoeften aan black-startcentrales en de locatie ervan anderzijds (dit sluit aan bij 3.2.3). Een relatie die transparantie vereist in het herstelplan. De graad van selectiviteit verdient gepaste aandacht in het herstelplan, dit om het herstel op het terrein zo planmatig te kunnen uitrollen op een gecontroleerde manier. Het is wenselijk dat het volgende herstelplan hieraan specifieke aandacht schenkt.

3.2.6. Andere inhoudelijke opmerkingen

30. Elia meldt in haar verzoek aan de minister van energie tot goedkeuring van het herstelplan (dd. 6 oktober 2023) dat zij bij de actualisatie van het plan zo goed mogelijk rekening heeft gehouden met het advies (A)2023 van de CREG bij het voorstel van herstelplan in 2019.

Verder merkt de CREG op dat zij heeft deelgenomen aan overlegvergaderingen met belanghebbenden georganiseerd door Elia ter voorbereiding van de opstelling van het herziene herstelplan en bij die gelegenheden reeds gebruik heeft gemaakt om suggesties te leveren.

Daardoor heeft de CREG thans minder specifieke opmerkingen bij het huidige voorstel van Elia.

31. De CREG wenst wel te benadrukken dat een complementariteit tussen het herstelplan en het risicoparaatheidsplan (in uitvoering van de Europese verordening betreffende risicoparaatheid¹⁵) verzekerd moet zijn en dit met het oog op een doeltreffend, efficiënt en planmatig optreden zodra er zich problemen stellen van netstabiliteit en/of schaarste. Dit zijn bovendien twee verweven problemen die niet steeds ondubbelzinnig te scheiden zijn. Hier ligt tevens een argument voor de uitvoering van een coherentietest.

32. In de paragrafen 6.4 en 6.5 in het voorstel van herziene herstelplan wordt verwezen naar de regels voor marktopschooting en -herstel en de daarbij horende verrekeningsregels tijdens de marktopschooting. Inmiddels kan deze paragraaf vervolledigd worden met de verwijzing naar de

¹⁵ Verordening (EU) 2019/941 van het Europees Parlement en de Raad van 5 juni 2019 betreffende risicoparaatheid in de elektriciteitssector en tot intrekking van Richtlijn 2005/89/EG.

beslissing van de CREG van 9 november 2023¹⁶. Deze regels treden in werking op 1 januari 2024. Het is wenselijk om beide paragrafen dienaangaande te herzien.

Daarin worden ook zaken uit de voornoemde regels herhaald, doch niet op identieke wijze met bijgevolg het risico op inhoudelijke verschillen tot gevolg. Zo wordt in het voorstel van herzien herstelplan bepaald:

“De relevante verplichtingen voor BRPs zoals omschreven in de 'Algemene Voorwaarden BRP' blijven van kracht zolang de marktactiviteiten niet worden opgeschort volgens de 'Regels voor de opschorting en het herstel van marktactiviteiten' en 'Specifieke regels inzake onbalansverrekening en verrekening van balanceringsenergie', gepubliceerd op de website van ELIA na goedkeuring van de CREG.”

terwijl de betrokken bepalingen in de voornoemde Regels luiden als volgt:

“Gedurende een periode van opschorting van een of meer marktactiviteiten worden de verplichtingen van ELIA en de BRP's met betrekking tot die marktactiviteit(en), zoals uiteengezet in de T&C BRP, opgeschort wanneer zij onmogelijk worden gemaakt door de opschorting van deze marktactiviteit(en), onverminderd de respectievelijke verplichtingen van de partijen uit hoofde van deze Regels.”

Bijgevolg adviseert de CREG om in het herzien herstelplan wat betreft de verplichtingen van BRP's en BSP's eenvoudigweg te verwijzen naar deze Regels en bepalingen daaruit niet te parafraseren.

33. Elia bereekt in paragraaf 8.1.4 van het ontwerp van herzien herstelplan terecht de problematiek van het mislukken van het netherstel. Het is inderdaad niet ondenkbaar dat tijdens de herstelperiode het systeem terug valt in een black-outtoestand omdat het net nog beperkt stabiel is en dus gevoelig voor schokken. Eén van de kritische momenten hierin is de synchronisatie van eilandgebieden die opnieuw van spanning zijn voorzien. In dit geval komt het streefdoel van herstel binnen 24 uur voor 90% van de aansluitingen van Elia onder extra druk te staan. Een reden temeer dat het herstelplan duidelijkheid moet bieden over de maatregelen en acties indien de herstelperiode langer dan 24 uur duurt en zelfs meerdere dagen. Het is belangrijk om te onderlijnen dat de contracten voor black-startdiensten voorzien dat minimaal drie opeenvolgende black-startprocedures moeten kunnen worden gerealiseerd. Dit betekent dus dat er 2 mislukkingen kunnen plaatsvinden in de herstelperiode waardoor het systeem terug in een black-outtoestand terecht komt.

34. In paragraaf 8.2.1 van het ontwerp van herzien herstelplan behandelt Elia de black-startprocedure van de black-start eenheid op de 380 kV backbone onder spanning te brengen zonder deze aan het plan toe te voegen en ter goedkeuring voor te leggen aan de minister van energie. Hier stelt zich de vraag in hoeverre gerelateerde documenten buiten de goedkeuring van de minister vallen en waar de scheiding ligt tussen het goedgekeurde herstelplan en de niet goedgekeurde gerelateerde documenten van Elia. Elia meldt terecht in paragraaf 8.3 van het voorstel van herzien herstelplan dat de vermogensfrequentieregeling van PGMs een bijzonder belangrijke taak is gedurende de hele heropbouw. De CREG is van mening dat dit aan testen onderworpen moet zijn vanuit het testplan in overeenstemming met artikel 43(2) en artikel 43(3) van de Europese netcode E&R.

35. In paragraaf 16 biedt Elia een overzicht van gerelateerde documenten waarnaar verwezen wordt in het ontwerp van herstelplan waarvan sommige enkel intern Elia beschikbaar zijn. Elia vraagt geen goedkeuring aan de minister van energie voor deze gerelateerde documenten. De CREG stelt zich de vraag of deze reeks van documenten inderdaad buiten de goedkeuring van het herstelplan kunnen

¹⁶ Beslissing (B)2635 van de CREG van 9 november 2023 over het aangepaste voorstel van Elia Transmission Belgium NV van de regels voor de opschorting en het herstel van marktactiviteiten en de specifieke regels voor onbalansverrekening en verrekening van balanceringsenergie in het geval van opschorting van marktactiviteiten, www.creg.be.

worden gesteld en of er niet controle van het bestaan, de volledigheid en inhoud van deze documenten noodzakelijk is.

36. Elia meldt in paragraaf 16 de afspraken voor inter-TSB-ondersteuning met de TSB in Nederland (Tennet NL) en de TSB in Frankrijk (RTE). Over andere (naburige) TSBs is er hier geen sprake. Het betreft afspraken vastgelegd in de overeenkomstige AGSOM (*Agreement on Grid and System Operation Management*), te weten “de bilaterale overeenkomst tussen naburige TSBs, opgesteld overeenkomstig SAFA”, die de basis bevat voor een hoge graad van wederzijds begrip om alle nodige taken van het netbeheer te kunnen uitvoeren en de operationele veiligheid van het elektriciteitssysteem te behouden. Deze overeenkomst omvat onder andere de afspraken inzake de toe te passen procedures in de noodtoestand” (cf. paragraaf 13 Definities en afkortingen van het voorstel van herstelplan). Op dit moment kent de CREG de inhoud van deze afspraken niet waaronder de eventuele afgesproken compensatieregeling. Deze AGSOMs legt Elia niet ter goedkeuring voor in het kader van het ontwerp van herstelplan en deze AGSOMs zijn als dusdanig niet onderworpen aan de goedkeuring van de CREG. Het spreekt echter voor zich dat deze overeenkomsten moeten voldoen aan de bepalingen van de Europese netcode E&R, in het bijzonder artikel 14. Artikel 54 van de Europese netcode E&R bepaalt dat alle relevante clausules in contracten en algemene voorwaarden van TSBs, DSBs en SNGs die verband houden met systeembeheer, voldoen aan de vereisten van deze verordening. Daartoe worden deze contracten en algemene voorwaarden dienovereenkomstig gewijzigd. De CREG heeft de taak om toe te zien op de naleving door de netbeheerder van onder meer de Europese netcode E&R met toepassing van artikel 23, §2, tweede lid, 8°, van de wet van 29 april 1999 betreffende de organisatie van de elektriciteitsmarkt en kan in dat kader de nodige informatie en dus ook de contracten opvragen met toepassing van artikel 26, §1, van dezelfde wet (meer dan een inzage zoals vermeld in paragraaf 16 van het voorstel van herstelplan).

37. Er wordt in het voorstel van herzien herstelplan verwezen naar het Ministerieel Besluit Risicoparaatheidsplan en het technisch reglement, waarbij de vermelde artikelen de nummering volgen van het (laatste) ontwerp van nieuw technisch reglement ter vervanging van het huidige federaal technisch reglement, maar deze wetgeving bestaat vooralsnog niet.

Ook zit op dat vlak een inconsistentie in het voorstel van herzien herstelplan in zoverre het voor de definitie van “FTR” nog wel verwijst naar het koninklijk besluit van 22 april 2019 houdende een technisch reglement voor het beheer van het transmissienet van elektriciteit en niet naar het koninklijk besluit waarvan het de bedoeling is dat het dit zal vervangen.

De CREG begrijpt uit het schrijven van Elia aan de minister van 6 oktober 2023 dat men hier pro-actief heeft willen werken om te vermijden dat het herstelplan al snel aanpassing zou vergen, maar uiteindelijk moet erover worden gewaakt dat dit plan bij de inwerkingtreding ervan verwijst naar bestaande regelgeving.

4. CONCLUSIE

38. Het huidige voorstel van Elia houdt een herziening in van het herstelplan dat werd goedgekeurd per ministerieel besluit van 19 december 2019.

Elia meldt in haar verzoek van 6 oktober 2023 aan de minister van energie tot goedkeuring van het herziene systeembeschermingsplan dat zij bij de actualisatie van dit plan zo goed mogelijk rekening heeft gehouden met het advies (A)2023 van de CREG van 14 november 2019 over het voorstel van systeembeschermingsplan in 2019. Verder vermeldt de adviesaanvraag van de minister van energie aan de CREG van 24 oktober 2023 dat de grootste aanpassing van het herstelplan betrekking heeft op de toevoeging van Elia om ook type B producenten (tussen 1 MW en 25 MW) tijdens een herstelfase pas aan te sluiten op het net mits Elia daartoe het toelatingssignaal heeft gegeven en dit omwille van de beheersing van de netstabiliteit tijdens netherstel.

De CREG heeft voorts deelgenomen aan overlegvergaderingen met belanghebbenden georganiseerd door Elia ter voorbereiding van de opstelling van het herziene herstelplan en heeft van die gelegenheden reeds gebruik gemaakt om suggesties bij dit plan te leveren waarmee rekening werd gehouden

Bijgevolg maakt de CREG van dit advies vooral gebruik om te wijzen op een aantal algemene bekommernissen die vragen om een gepaste behandeling in het herstelplan.

39. De eerste bekommernis betreft de implementatietermijnen voor een reeks van maatregelen zoals weergegeven in paragraaf 15 van het voorstel van herzien herstelplan. Zo wordt op een implementatietermijn van 5 jaar gerekend om de nieuwe maatregel in te voeren om ook productie-eenheden groter of gelijk aan 1 MW maar kleiner dan 25 MW gecontroleerd op basis van instructies van Elia tijdens het herstel energie te laten injecteren in het net. De CREG stelt zich de vraag of deze termijnen niet verkort kunnen worden gezien de beschikking over de maatregelen de slagkracht bepaalt van het herstelplan.

40. Het herstelplan vertrekt van een relatief optimistisch herstelscenario waarbij 24 uur na de black-outtoestand ten minste 90% van de aansluitingen van het Elia-net met SNGs en DSBs opnieuw voorzien zijn van spanning. Er wordt verondersteld dat bv. de netinfrastructuur en de communicatie beschikbaar zijn na een black-out. Deze aannames zijn niet nieuw maar de CREG blijft het wenselijk vinden om de nodige flexibiliteit in te bouwen in het herstelplan om ook te kunnen optreden indien de realiteit na een black-out niet beantwoordt aan de planmatige uitgangspunten.

41. De behoefte aan hersteldiensten moet volgen uit het herstelplan om op basis hiervan gecontracteerd te worden. Momenteel betreft dit het contracteren van black-startdiensten. Het herzien herstelplan bepaalt dat 5 black-starteenheden nodig zijn en dit is niet nieuw. Er is echter een gebrek aan transparantie in het herstelplan van de methode die leidt tot de bepaling van 5 black-starteenheden. Voorts zegt het aantal 5 niets over de nodige vermogens en karakteristieken van de gewenste black-starteenheden. Het is noodzakelijk dat het herstelplan meer transparantie biedt over de bepaling van de black-startbehoeften die vervolgens via een aanbestedingsprocedure gecontracteerd dienen te worden.

42. Het herstelplan richt zich op het pad om het netwerk weer onder spanning te brengen en stabiliteit te verkrijgen. De hersteldoelstelling is om dit te bereiken binnen 24u voor 90% van de aansluitingen. Echter volgt daarna nog het marktherstel opdat de dispatching weer geregeld zou worden door de markt en niet langer door Elia via het zogenaamd “door de TSB gecontroleerde dispatching”. Dit herstelpad vraagt wellicht een veelvoud van 24u en vereist de nodige aandacht in het herstelplan volgens de CREG.

43. Verder stelt de CREG zich de vraag of de granulariteit van de significante netgebruikers met hoge prioriteit kan verfijnd worden door enkel deze netgebruikers als eersten weer van spanning te voorzien

en niet andere verbruikers doordat ze bv. op dezelfde lijnen/kabels zijn aangesloten. Het is de bedoeling om bij aanvang van het netherstel deze prioritaire netgebruikers (HPSNGs) als eersten te voorzien van de beperkte beschikking over elektriciteit, overigens wordt hiervoor gerekend op de black-starteenheden, terwijl de omstandigheden nog héél precair zijn (bv. risico van hervallen in een black-out). Het spreekt voor zich dat, als andere netgebruikers ongewenst kunnen “meegenieten” van de spanning op de betrokken verbinding, dit ten koste gaat van een gecontroleerde sturing van het geleidelijke spanningsherstel. Hierbij aansluitend is het aangeraden om zeer omzichtig te werk te gaan bij de bepaling en eventuele uitbreiding van prioritaire netgebruikers (HPSNGs) omdat beslag wordt gelegd op de beperkte stroomproductie tijdens de start van het herstel en deze energie zo noodzakelijk is om bijkomende productie-eenheden weer te laten produceren om het hersteltraject verder te kunnen zetten. Die beginspanning is overigens afkomstig van back-startcentrales. Er is bijgevolg een rechtstreekse relatie tussen de definiëring van HPSNG en de locatie van deze prioritaire netgebruikers (HPSNGs) enerzijds, en de behoeften aan black-startcentrales en de locatie ervan anderzijds. Een relatie die transparantie vereist in het herstelplan. De graad van selectiviteit verdient de gepaste aandacht in het herstelplan, dit om het herstel op het terrein zo planmatig te kunnen uitrollen op een gecontroleerde manier. Het is wenselijk dat het volgende herstelplan hier specifieke aandacht aan schenkt.

Daarnaast wijst de CREG er graag op, hoewel ze kan begrijpen dat men pro-actief heeft willen verwijzen naar nieuwe regelgeving die in de pipeline zit (nieuw technisch reglement, Ministerieel besluit Risicoparaatheid) om te vermijden dat het herstelplan al snel aanpassing zou vergen, dat erover moet worden gewaakt dat dit plan bij de inwerkingtreding ervan verwijst naar bestaande regelgeving.

De CREG wenst tot slot te benadrukken dat een complementariteit tussen het herstelplan en het risicoparaatheidsplan verzekerd moet zijn en dit met oog op een doeltreffend, efficiënt en planmatig optreden zodra er zich problemen stellen van netstabiliteit en/of schaarste. Dit zijn bovendien twee verweven problemen die niet steeds ondubbelzinnig te scheiden zijn. Hier ligt tevens een argument voor de uitvoering van een coherentietest.

Voor het overige verwijst de CREG nog naar de opmerkingen onder 3.2.6 van dit advies.

Voor de Commissie voor de Regulering van de Elektriciteit en het Gas:

Laurent JACQUET
Directeur

Ilse TANT
Directeur

Koen LOCQUET
Voorzitter van het Directiecomité

BIJLAGE

[VERTROUWELIJK]